

Zadeva C-208/19**Predlog za sprejetje predhodne odločbe****Datum vložitve:**

4. marec 2019

Predložitveno sodišče:

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

5. februar 2019

Tožeča stranka in pritožnica:

NK

Toženi stranki in nasprotni stranki v pritožbenem postopku:

MS

AS

[...] (ni prevedeno)

REPUBLIKA AVSTRIJA**LANDESGERICHT FÜR ZIVILRECHTSSACHEN GRAZ (DEŽELNO SODIŠČE ZA CIVILNE ZADEVE V GRADCU, AVSTRIJA)**

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (deželno sodišče za civilne zadeve v Gradcu) je kot pritožbeno sodišče [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke **dipl. ing. N*** K***** [...] (ni prevedeno) proti toženima strankama **1.) dr. M*** S*****, zdravnik, **2.) A*** S*****, medicinska sestra, [...] (ni prevedeno) zaradi **3780,00 EUR skupaj z obrestmi**, na podlagi pritožbe tožeče stranke proti sodbi Bezirksgericht Graz-Ost (okrožno sodišče v Gradcu-vzhod, Avstrija) z dne 12. 6. 2018 [...] (ni prevedeno), na obravnavi, zaprti za javnost, sprejelo

SKLEP:

I. Sodišču Evropske unije se v predhodno odločanje predložita ti vprašanji:

1. Ali je pogodba med arhitektom in potrošnikom, v skladu z vsebino katere je arhitekt zadolžen (le) za načrtovanje nove enodružinske hiše, vključno z izdelavo načrtov, pogodba „za izgradnjo novih stavb“ v smislu člena 3(3)(f) Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta?

2. Če je odgovor na vprašanje 1 nikalen:

Ali je pogodba med arhitektom in potrošnikom, v skladu z vsebino katere je arhitekt zadolžen za načrtovanje nove enodružinske hiše v skladu z zahtevami in željami naročnikov, v zvezi s čimer mora izdelati načrte, pogodba o dobavi „blaga, narejenega po podrobnem opisu ali osebnih željah potrošnika“ v smislu členov 16(c) in 2, točki 3 in 4, Direktive 2011/83/EU?

II. Pritožbeni postopek se prekine do prispetja predhodne odločbe Sodišča Evropske unije [...] (ni prevedeno).

OBRAZLOŽITEV:

I. Dejansko stanje

1. Tožeča stranka je arhitektka z lastnim arhitekturnim birojem. Je trgovec v smislu Direktive 2011/83/EU; toženi stranki sta potrošnika v smislu navedene direktive. Tožeča stranka od toženih strank zahteva plačilo za arhitekturne storitve, ki jih je opravila po naročilu toženih strank. Predmet predloga, vloženega na Sodišče, je vprašanje, ali je pogodba, sklenjena med strankami, v skladu s členom 3(3)(f) Direktive 2011/83/EU izvzeta s področja uporabe te direktive in ali je – če je odgovor na to nikalen in torej pogodba spada na področje uporabe navedene direktive – izključena pravica toženih strank do odstopa od pogodbe v skladu s členom 16(c) te direktive. Pri tem je upoštevno dejansko stanje, navedeno v nadaljevanju.

2. Toženi stranki sta se obrnili na tožečo stranko z namenom, da ji zaupata načrtovanje nove enodružinske hiše. S tožečo stranko sta se dogovorili – ne da bi prej obiskali njene poslovne prostore – za termin na zemljišču toženih strank dne 22. 12. 2016. Po ogledu zemljišča in po tem, ko si je tožeča stranka ustvarila sliko o legi, opremi, gostoti pozidave in drugih krajevnih razmerah, se je z obema toženima strankama v kavarni pogovarjala o željah in podlagah toženih strank glede nameravanega grobega načrtovanja. Tožeča stranka se je pri tem seznanila s postavljenimi zahtevami toženih strank in jih tudi zapisala. Po tem, ko je tožeča stranka izdelala načrt in pripravila grob izračun stroškov, je načrte in izračun stroškov 2. 2. 2017 posredovala toženima strankama. Istega dne je toženima strankama za opravljene storitve načrtovanja izstavila račun v višini 3780,00

EUR. Toženi stranki sta po elektronski pošti z dne 12. 2. 2017 tožečo stranko obvestili, da izdelani načrt tako zelo odstopa od njunih predstav in zahtev, da si ne moreta zamisliti sprejemljivega izida. Izjavili sta, da „delovno razmerje“ prekinjata s takojšnjim učinkom in da „odstopata“ od „naročila izdelave načrta“.

II. Pravna podlaga

1. Določbe Direktive 2011/83/EU, ki so upoštevne po mnenju pritožbenega sodišča, določajo:

Člen 2 Opredelitev pojmov

V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[...]

3. „blago“ pomeni vse premične in otipljive predmete [...];

4. „blago, izdelano po podrobnem opisu potrošnika“ pomeni blago, ki ni bilo predizdelano, temveč je bilo izdelano na podlagi individualne izbire ali odločitve potrošnika;

[...]

Člen 3 Področje uporabe

1. Ta direktiva se uporablja za kakršno koli pogodbo, sklenjeno med trgovcem in potrošnikom, pod pogoji in v obsegu, določenimi v njenih določbah. [...]

[...]

3. Ta direktiva se ne uporablja za pogodbe:

[...]

(f) za izgradnjo novih stavb, bistveno spremembo namembnosti obstoječih stavb in najem stanovanjskega objekta za bivalne namene;

[...]

Člen 6 Obveznosti glede informacij v zvezi s pogodbami, sklenjenimi na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov

1. Preden pogodba, sklenjena na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, ali kaka druga podobna ponudba, potrošnika zavezuje, trgovec potrošniku na jasen in razumljiv način zagotovi naslednje informacije:

[...]

(h) kadar obstaja pravica do odstopa od pogodbe, pogoje, rok in postopke za uveljavljanje te pravice v skladu s členom 11(1) [...];

[...]

Člen 7 Formalne zahteve za pogodbe, sklenjene zunaj poslovnih prostorov

[...]

3. Kadar potrošnik želi, da se opravljanje storitev [...] začne v odstopnem roku iz člena 9(2), trgovec zahteva, da potrošnik za to izrecno zaprosi na trajnem nosilcu podatkov.

[...]

Člen 9 Pravica do odstopa od pogodbe

1. Razen kadar se uporabljajo izjeme iz člena 16, ima potrošnik na voljo 14 dni, da brez obrazložitve odstopi od pogodbe, sklenjene na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, ne da bi imel zaradi tega poleg stroškov iz člena 13(2) in člena 14 še druge stroške.

[...]

Člen 10 Opustitev informiranja o pravici do odstopa od pogodbe

1. Če trgovec potrošniku ni predložil informacij o pravici do odstopa od pogodbe, kakor zahteva točka (h) člena 6(1), se odstopni rok izteče 12 mesecev po začetnem odstopnem roku, določenem v skladu s členom 9(2).

[...]

Člen 14 Obveznosti potrošnika v primeru odstopa od pogodbe

[...]

3. Če potrošnik uveljavlja pravico do odstopa od pogodbe po tem, ko je vložil zahtevo v skladu s členom 7(3) ali členom 8(8), trgovcu plača znesek, ki je sorazmeren s storitvami, opravljenimi do trenutka, ko je potrošnik trgovca obvestil, da uveljavlja navedeno pravico, v primerjavi s celotnim obsegom pogodbe. [...]

4. Potrošnik ne nosi nobenih stroškov za:

(a) izvedbo storitev, [...] ki so delno ali v celoti izvedene v odstopnem roku, kadar:

(i) trgovec ni zagotovil informacij v skladu s točkama (h) ali (j) člena 6(1), ali

(ii) potrošnik ni izrecno zahteval, da se opravljanje storitve začne v odstopnem roku v skladu s členom 7(3) in členom 8(8), [...]

Člen 16 Izjeme od pravice do odstopa od pogodbe

Države članice ne zagotovijo pravice do odstopa od pogodbe iz členov 9 do 15 pri pogodbah, sklenjenih na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, kar zadeva:

(a) pogodbe o opravljanju storitev po celotni izvedbi storitve, če se je izvajanje začelo z izrecnim predhodnim soglasjem potrošnika in privolitvijo, da bo izgubil pravico do odstopa do pogodbe, ko bo trgovec pogodbo v celoti izpolnil;

[...]

(c) dobavo blaga ali izvedbe storitev, narejenih po podrobnem opisu ali osebnih željah potrošnika;

[...]

2. Direktiva 2011/83/EU je bila v avstrijsko zakonodajo (med drugim) prenesena z *Bundesgesetz über Fernabsatz- und außerhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge (Fern- und Auswärtsgeschäfte-Gesetz; zvezni zakon o pogodbah, sklenjenih na daljavo, in pogodbah, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov, Avstrija, v nadaljevanju: FAGG)*, ki med drugim vsebuje te določbe, ki v bistvenem ustrezajo določbam Direktive 2011/83/EU:

Člen 1. 1. Ta zvezni zakon se uporablja za pogodbe med trgovci in potrošniki, sklenjene na daljavo, in pogodbe med trgovci in potrošniki, sklenjene zunaj poslovnih prostorov [...].

2. Ta zvezni zakon [...] se ne uporablja za pogodbe:

[...]

(7) za izgradnjo novih stavb, bistveno spremembo namembnosti obstoječih stavb in najem stanovanjskega objekta za bivalne namene,

[...]

Člen 4. 1. Preden potrošnika pogodba ali njegova izjava volje za sklenitev pogodbe zavezuje, mu mora trgovec na jasn in razumljiv način zagotoviti naslednje informacije:

[...]

(8) kadar obstaja pravica do odstopa od pogodbe, o pogojih, rokih in postopku za uveljavljanje te pravice, [...]

[...]

(10) po potrebi, za primer odstopa potrošnika od pogodbe, o njegovi obveznosti v skladu s členom 16 glede plačila sorazmernega zneska za že opravljene storitve,

(11) po potrebi o neobstoju pravice do odstopa od pogodbe v skladu s členom 18 ali o okoliščinah, v katerih potrošnik izgubi svojo pravico do odstopa od pogodbe,

[...]

Člen 10. Če je predmet pogodbe, sklenjene na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, storitev [...] in če potrošnik želi, da trgovec začne izpolnjevati pogodbo že pred iztekom odstopnega roka iz člena 11, trgovec zahteva, da potrošnik za to predčasno izpolnitev pogodbe izrecno zaprosi – v primeru pogodbe, sklenjene zunaj poslovnih prostorov, na trajnem nosilcu podatkov.

Člen 11. 1. Potrošnik ima na voljo 14 dni, da brez obrazložitve odstopi od pogodbe, sklenjene na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov.

[...]

Člen 12. 1. Če trgovec ni izpolnil svoje obveznosti glede informacij v skladu s členom 4(1), točka 8, se odstopni rok, določen v členu 11, podaljša za dvanajst mesecev.

[...]

Člen 16. 1. Če potrošnik v skladu s členom 11(1) odstopi od pogodbe o opravljanju storitev [...] po tem, ko je izrazil zahtevo v skladu s členom 10 in je trgovec na podlagi tega začel izpolnjevati pogodbo, mora trgovcu plačati znesek, ki je glede na pogodbeno dogovorjeno skupno ceno sorazmeren s storitvami, opravljenimi do trenutka odstopa. [...]

2. Obveznost plačila sorazmernega zneska v skladu z odstavkom 1 ne obstaja, če trgovec ni izpolnil svoje obveznosti glede informacij v skladu s členom 4(1), točki 8 in 10.

[...]

Člen 18. 1. Potrošnik nima pravice do odstopa od pogodbe pri pogodbah, sklenjenih na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, kar zadeva pogodbe o:

(1) opravljanju storitev, če je trgovec – na podlagi izrecne zahteve potrošnika v skladu s členom 10 ter potrditve potrošnika, da je seznanjen z izgubo pravice do odstopa od pogodbe v primeru izpolnitve pogodbe v celoti – že pred iztekom odstopnega roka v skladu s členom 11 začel opravljati storitev in je storitev nato tudi v celoti opravil.

[...]

(3) dobavi blaga, narejenega po podrobnem opisu ali osebnih željah potrošnika,

[...].

III. Predlogi in trditve strank

1. Tožeča stranka v obravnavani zadevi od toženih strank zahteva plačilo honorarja za opravljene storitve načrtovanja. Navaja, da se FAGG za pogodbo o arhitekturnih storitvah, sklenjeno s toženima strankama, ne uporablja, saj je tožeča stranka opravila storitve v zvezi z izgradnjo nove stavbe v smislu določbe o izjemi v členu 1(2), točka 7, FAGG. Toženi stranki naj tudi ne bi imeli pravice do odstopa od te pogodbe, saj je morala tožeča stranka izdelati načrte po osebnih željah toženih strank. Zato naj bi bil izpolnjen dejanski stan izjeme iz člena 18(1), točka 3, FAGG, ki naj bi se nanašal tudi na podjemne pogodbe. Terjatev tožeče stranke naj bi bila zato upravičena.

2. Toženi stranki predlagata, naj se tožbeni predlog zavrne in navajata, da se – kolikor je upoštevno za obravnavani predlog za sprejetje predhodne odločbe – člen 3(3)(f) Direktive 2011/83/EU, ki je prenesen s členom 1(2), točka 7, FAGG, nanaša na storitve gradnje, ne pa nasprotno na storitve načrtovanja. Pogodbe o arhitekturnih storitvah naj ne bi bile omenjene v uvodni izjavi 26 Direktive 2011/83/EU. FAGG naj bi se zato uporabljal za obravnavano pogodbo. Tožeča stranka naj ne bi izpolnila svoje obveznosti glede informacij v skladu s členom 4(1), točki 8 in 10, FAGG. Zato naj bi se odstopni rok 14 dni, določen v členu 11(1) FAGG, v skladu s členom 12(1) FAGG podaljšal za dvanajst mesecev. Odstop toženih strank od pogodbe z dne 12. 2. 2017 naj bi bil zato veljaven. Tožeča stranka naj bi z izpolnjevanjem pogodbe pričela pred iztekom odstopnega roka, ne da bi toženi stranki pozvala, naj izrecno zaprosita za predčasno izpolnitev pogodbe (člen 10 FAGG). Obveznost toženih strank glede plačila sorazmernega zneska, določena za primer odstopa od pogodbe v členu 16(1) FAGG, naj ne bi prišla v poštev, saj naj bi tožeča stranka prekršila svojo obveznost glede informacij. Zato naj toženi stranki ne bi dolgovali ničesar.

IV. Dosedanji postopek

1. Sodišče prve stopnje je tožbeni predlog v celoti zavrnilo. Menilo je, da pogodbe o arhitekturnih storitvah, sklenjene med strankami, ni možno šteti za pogodbo za izgradnjo stavbe v smislu člena 1(2), točka 7, FAGG, zato naj bi se FAGG uporabljal. Grobi osnutek enodružinske hiše, ki naj bi ga pripravila tožeča stranka, naj bi bil izdelan glede na posebne želje toženih strank. V skladu s členom 18(1), točka 3, FAGG naj zato toženi stranki ne bi imeli pravice do odstopa od pogodbe. Tožeča stranka pa naj o tem toženih strank ne bi poučila. Ker naj obveznost glede informacij v skladu s členom 4(1), točki 8 in 10, FAGG ne bi bila izpolnjena, naj toženi stranki zato v skladu s členom 16(1) FAGG ne bi dolgovali ničesar.

2. Tožeča stranka je proti tej sodbi vložila pritožbo, v kateri med drugim znova navaja, da naj bi pogodba, sklenjena s toženima strankama, spadala v okvir

izjeme v členu 1(2), točka 7, FAGG. FAGG naj se zato ne bi uporabljal. Tudi v primeru, da bi se uporabljal, pa naj bi bil izpolnjen dejanski stan člena 18(1), točka 3, FAGG, saj naj bi bili gradbeni načrti, ki jih je izdelala tožeča stranka, „blago“ v smislu člena 2, točki 3 in 4, Direktive 2011/83/EU. Zato naj toženi stranki ne bi imeli pravice do odstopa od pogodbe.

V. Vprašanja za predhodno odločanje

1. Za pravno presojo, ki jo mora opraviti pritožbeno sodišče, je med drugim bistveno, ali je izpolnjen dejanski stan izjeme iz člena 1(2), točka 7, FAGG in ali položaj spada na področje uporabe FAGG. V primeru, da se FAGG uporablja, je poleg tega za odločitev še pomembno, ali je izpolnjen dejanski stan izjeme iz člena 18(1), točka 3, FAGG, da bi se lahko presodilo, ali sta toženi stranki imeli pravico do odstopa od pogodbe ali ne. Ker je bila s FAGG v nacionalno zakonodajo prenesena Direktiva 2011/83/EU, ga je treba razlagati v smislu te direktive.

2. Vprašanje 1

2.1. Pri razjasnitvi vprašanja, ali se FAGG v primeru obravnavanega položaja uporablja, je treba preveriti, ali je pogodba o arhitekturnih storitvah, sklenjena med strankami, pogodba „za izgradnjo novih stavb“ v smislu člena 1(2), točka 7, FAGG. Če je odgovor na to pritrdilen, bi bil dejanski stan izjeme, določen v tej določbi, izpolnjen, zato se FAGG ne bi uporabljal. Navedena določba o izjemi se ujema s členom 3(3)(f) Direktive 2011/83/EU.

2.2. Vprašanje je, kako je treba razlagati pojem „pogodbe za izgradnjo novih stavb“ in ali je pod njega možno uvrstiti tudi pogodbo o načrtovanju v zvezi z novo stavbo, ki ga opravi arhitekt. V prid temu bi lahko govorilo, da je za izgradnjo nove stavbe vedno potrebno tudi načrtovanje skupaj z izdelavo gradbenih načrtov, tako da bi se lahko pogodba o opravljanju storitev načrtovanja, potrebnih za nameravano izgradnjo, štela kot del storitev, ki jih je treba opraviti v zvezi z izgradnjo nove stavbe. Proti temu pa bi lahko nasprotno govorilo, da obveznost izvedbe glavne storitve v okviru pogodbe o arhitekturnih storitvah, katere vsebina je le izdelava načrtov (kakor to velja tudi za obravnavani primer), ne spada v okvir izgradnje stavbe v ožjem smislu. Iz uvodne izjave 26 Direktive 2011/83/EU ni mogoče izpeljati ničesar za razjasnitev tega vprašanja. Za razjasnitev se zato zaprosi Sodišče.

3. Vprašanje 2

3.1. Če pogodbe, sklenjene med strankami, ni možno uvrstiti pod dejanski stan izjeme v členu 3(3)(f) Direktive 2011/83/EU (člen 1(2), točka 7, FAGG) in se FAGG zato uporablja v obravnavanem primeru, bi bilo v naslednjem koraku treba razjasniti vprašanje, ali sta toženi stranki upravičeno odstopili od pogodbe in ali morata za storitve, ki jih je že opravila tožeča stranka, kaj plačati. Bistveno vprašanje v tej zvezi bi bilo, ali je bila pravica do odstopa od pogodbe v skladu s

členom 18 FAGG izključena, ker je pri pogodbi, sklenjeni med strankami, šlo za pogodbo o „blagu, narejenem po podrobnem opisu ali osebnih željah potrošnika“ v smislu odstavka 1, točka 3, navedene določbe FAGG. V avstrijskem FAGG pojem „blaga“ ni podrobneje opredeljen.

3.2. Določba o izjemi v členu 18(1), točka 3, FAGG se ujema s členom 16(c) Direktive 2011/83/EU. Tudi to določbo je zato treba razlagati v smislu Direktive 2011/83/EU. V skladu z uvodno izjavo 49 navedeni dejanski stan izjeme obsega na primer zavese, narejene po meri, ali pa dobavo goriva, ki velja za blago, ki je po dostavi zaradi svoje narave neločljivo pomešano z drugimi predmeti. V skladu s členom 2, točka 3, Direktive 2011/83/EU pojem „blago“ pomeni „vse premične in otipljive predmete“. Sedaj bi se lahko trdilo, da je načrt otipljiv predmet, zato bi ga bilo treba uvrstiti pod člen 2, točka 3, Direktive 2011/83/EU. Za uvrstitev pod člen 16(c) Direktive 2011/83/EU bi tudi lahko govorilo, da je morala tožeča stranka pri načrtovanju upoštevati želje in zahteve toženih strank in pripraviti temu ustrezne načrte. Nasprotno pa bi se lahko trdilo, da so v okviru pogodbe o arhitekturnih storitvah v ospredju (intelektualne) storitve ali delo načrtovanja in da zato ne gre za dobavo blaga v smislu člena 2, točka 3, v povezavi s členom 16(c) Direktive 2011/83/EU.

3.3. Pritožbeno sodišče meni, da mora tudi to vprašanje razjasniti Sodišče.

VI. Postopek

[...] (ni prevedeno)

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (deželno sodišče za civilne zadeve v Gradcu), oddelek 6

Gradec, 5. februarja 2019

[...] (ni prevedeno)